

O. Ksawery Knotz OFM Cap, *Seks, jakiego nie znacie. Dla małżonków kochających Boga*, Częstochowa 2009, ss. 215.

Katolicka propozycja dotycząca życia płciowego człowieka zdaje się spotykać z nieufnością. Czasami wręcz wydaje się być coraz bardziej nieznaną i pomijaną przez małżonków, także chrześcijan. Niewątpliwie jedną z przyczyn jest wiele błędów popełnianych w jej przekazywaniu i propagowaniu, zwłaszcza na gruncie katechetyczno-duszpasterskim. Przekaz ten jest niejednokrotnie dotknięty negatywizmem i pozostawaniem na poziomie rozważań na temat grzechów związanych z seksualnym wymiarem życia ludzkiego. Czasami spotyka się nawet zarzuty, że moralność katolicka skoncentrowała się zbyt mocno na tej płaszczyźnie życia ludzkiego. Dlatego z tym większą uwagą należy odnotować opublikowanie książki *Seks, jakiego nie znacie. Dla małżonków kochających Boga*, autorstwa o. Ksawerego Knotza, kapłana zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, specjalizującego się w teologii pastoralnej, a jednocześnie duszpasterza praktyka, czynnie związanego z duszpasterstwem małżeństw oraz rekolekcjonisty.

Najpierw wypada wyrazić podziw dla odwagi zajęcia się dzisiaj problematyką podejmowaną z pewnym zakłopotaniem na płaszczyźnie teologii moralnej, wobec dość krytycznych głosów odbiorców tego rodzaju opracowań. Z szacunkiem trzeba się także odnieść do wkładu pracy i niemałego wysiłku by nadać omawianej pozycji charakter analizy multidyscyplinarnej. Nie sposób bowiem dzisiaj mówić o życiu seksualnym człowieka pozostając jedynie na jednej płaszczyźnie rozważań. Dlatego cieszy sięgnięcie do wyników badań seksuologii, medycyny, psychologii, ale także szeroko rozumianej antropologii filozoficznej i teologicznej. Połączenie ich z wywodem teologiczno-moralnym zdaje się odpowiadać na postu-

laty kierowane pod adresem współczesnej teologii moralnej dla jej posoborowej odnowy. Autor wykorzystał tutaj także bogaty zbiór doświadczeń zdobyty w trakcie rozmów osobistych z małżonkami, zwłaszcza poszukującymi rozwiązań swoich trudnych spraw życiowych w tym zakresie.

Choć książka nie pretenduje do odegrania roli ścisłej rozprawy naukowej z zakresu teologii moralnej, a pozostaje dużo bardziej w obszarze popularyzacji katolickiej etyki seksualnej, będąc bardziej praktycznym poradnikiem dla chrześcijańskich małżonków pragnących układać swoje życie zgodnie ze wskazaniem Kościoła, jednak i dla moralistów może być pozycją pomocną do pogłębiania badań w tym zakresie. Wydaje się być dobrym przykładem uniknięcia z jednej strony uproszczeń w oglądzie życia płciowego, ale także zbytniego uwznioślenia, spotykanego w niektórych publikacjach z zakresu teologii moralnej, które często nie odpowiadają stanowi faktycznemu i odczuciom małżonków podejmujących relacje seksualne. Tego typu ujęcia spotykają się często z zarzutem zbytniego przeteoretyzowania, dalekiego od konkretnego życia ludzkiego.

W początkowych rozdziałach książki autor próbuje ukazać akt małżeński na tle powołania do życia małżeńskiego wynikającego z misji wypływającej z samego sakramentu małżeństwa. Nie sposób bowiem znaleźć poważniejsze i bardziej pogłębione fundamenty uzasadniające pragnienie wyrażania zjednoczenia, także cielesnego małżonków, jak te, które wypływają z misji sakramentalnej – ukazanie pełnego związku miłości Chrystusa z Kościołem, relacji, która jest najpełniejszym wyrazem przymierza Boga z jego ludem. Wszelkie środki służące pogłębianiu więzi małżonków mają właśnie temu służyć. Podejmowanie relacji płciowych w małżeństwie nie ma więc charakteru zupełnie świeckiego, pozbawionego religijnych, chrześcijańskich podstaw. Taki sposób widzenia życia seksualnego małżonków pozbawia ujęcia teologiczne pokusy negatywizmu i jakichkolwiek podejrzeń co do samego znaczenia wymiaru płciowego życia małżeńskiego. Staje się wręcz istotnym środkiem pozwalającym realizować dojrzałe życie duchowe przez ludzi związanych węzłem małżeńskim. Punkt wyjścia rozważań autora, prezentowany w książce, ma zatem całkowicie charakter teologiczny, a to natomiast pozwala uniknąć pokusy zbytniego pragmatyzmu w dalszej części wywodów.

Wzniosły charakter życia seksualnego został tutaj podkreślony przez posłużenie się obrazowym i oryginalnym opisem całości życia małżeńskiego w postaci trzech domowych ołtarzy: ołtarza modlitwy, ołtarza zasiadania i ołtarza obdarowania, których symbolami są domowa kapliczka, stół i łoże małżeńskie. Płaszczyzna życia płciowego została umieszczona w obszarze ołtarza obdarowania. „Pielęgnując te trzy ołtarze, małżonkowie stopniowo odkrywają miłość samego Chrystusa, który przychodzi do nich, wciela się w ich cielesność”¹. Ten sposób argumentacji, związany z całym wywodem autora, dobrze zabezpiecza przed oderwaniem wysiłków duszpasterskich od ich najgłębszego, teologicznego źródła. W całej książce, także w omawianiu najbardziej konkretnych problemów w zakresie życia seksualnego, daje się zaobserwować właśnie taki, źródłowy sposób poszukiwania rozwiązań w sytuacjach trudnych. To właśnie sprawia, że pomimo swojego popularyzatorskiego charakteru, praca nie traci walorów teologicznych. Pozwala to także na uniknięcie w publikacji jedynie sensacyjnego sposobu zainteresowania czytelnika.

Bardzo ciekawą, choć może i najeżoną pewnymi niebezpieczeństwami część książki, stanowi analiza reakcji organizmu męża i żony w dniach płodnych i niepłodnych cyklu owulacyjnego. Autor wykorzystuje tutaj wiele danych płynących z seksuologii, medycyny i psychologii. Niewątpliwie może to pomóc małżonkom zrozumieć bardziej odczucia współpartnera. W poradniku praktycznym poświęcenie miejsca tego typu informacjom nie może dziwić. Wydaje się jednak, że często hipotezy stawiane w tamtych naukach zostały tutaj ukazane jako do końca udowodnione tezy naukowe. Próba aż takiego ukonkretnienia na gruncie teologicznym może nie jest do końca zrozumiała, choć daje się ją usprawiedliwić poradnikowym charakterem opracowania. Wydaje się, że warto jednak odesłać w tym zakresie do właściwych opracowań naukowych z seksuologii czy medycyny. W ten sposób można zachęcić tym bardziej małżonków do poszukiwania pomocy, wykorzystując już istniejące na tym polu środki. Nie będzie to także rodzić wrażenia, że wszystko, co dotyczy życia seksualnego, także najdrobniejsze jego szczegóły, muszą podlegać zewnętrznemu normowaniu moral-

¹ K. Knotz, *Seks, jakiego nie znacie. Dla małżonków kochających Boga*, Częstochowa 2009, s.19.

nemu. Wskazanie osobistej odpowiedzialności właściwie ukształtowanego sumienia, można także uznać za dobry sposób udzielenia pomocy a przede wszystkim za właściwą metodę pedagogii chrześcijańskiej.

Ważną część pracy stanowią rozdziały poświęcone wprost zagadnieniom z zakresu teologii moralnej. Wykraczają one nawet poza tematykę ściśle związaną z życiem płciowym. Autorowi udało się w sposób przystępny i obrazowy przybliżyć podstawowe zasady istotne dla katolickich pryncypiów moralności, a często zbyt mało znane z katechezy podstawowej. Nie da się dobrze ukształtować sumienia chrześcijańskiego bez ich znajomości i umiejętności aplikowania w praktyce.

Podkreślenie, że obok materii czynu, w katolickich ocenach moralnych ważne są także czynniki podmiotowe, czyli intencja i okoliczności działania, służą autorowi jako środek uchronienia małżonków chrześcijańskich w popadanie jedynie w przygniatające i pozbawione mobilizacji do poszukiwania dobra poczucie winy. Autor przypomina tutaj także o prawie stopniowości, czyli tworzeniu warunków do coraz bardziej doskonałego życia moralnego. Nawet upadek moralny nie musi przecież przekreślać wszelkich szans poszukiwania dobra, także na płaszczyźnie życia płciowego. „Małżonkowie bez żywej wiary w miłość Boga do nich nie będą umieli podjąć decyzji porządkujących ich życie seksualne według wskazań Kościoła. To miłość Boga rozlana w sercu chrześcijanina, jest wewnętrznym nośnikiem uzdalniającym do zmiany postaw i zachowań”². Uniknięcie rygoryzmu w prezentacji katolickiej oceny moralnej w zakresie życia seksualnego odgrywa w prezentowanym opracowaniu istotne znaczenie. Wydaje się to o tyle ważne, że często moralność katolicka jest właśnie kojarzona z rygoryzmem, co nawet powoduje budowanie mechanizmów obronnych przed nią w praktyce lub odejście od zainteresowań propozycją Kościoła w zakresie życia moralnego.

Przedstawiając w bardzo jasny i jednoznaczny sposób stanowisko Kościoła katolickiego w odniesieniu do środków antykoncepcyjnych czy ubezpłodnienia aktu małżeńskiego, autor w bardzo pozytywny sposób chce przekonać czytelnika o słuszności tego rodzaju wizji relacji seksualnych w małżeństwie. Wyraża także

² Tamże, s.128.

słuszne przekonanie, że praktyczne zastosowanie tych zasad nie jest sprawą łatwą ani prostą. Z dużą kompetencją, posługując się fachowymi opracowaniami na ten temat, ukazuje sięganie po środki antykonceptyjne na tle współczesnych tendencji poszukiwania największej przyjemności od zaraz i za wszelką cenę, nie tylko zresztą na płaszczyźnie życia seksualnego. Jako mądry wychowawca, widzi niemały wpływ nastawień konsumpcyjnych współczesnej cywilizacji na mentalność współczesnych ludzi, co sprawia, że tego rodzaju nastawienia stają się potężnym oponentem w propagowaniu zasad moralności chrześcijańskiej. W ciekawy sposób dowodzi autor, że antykonceptcja jest swoistą formą propagowania „nowoczesnego manicheizmu”. Jeszcze raz bardzo słusznie zostaje tutaj ukazana płaszczyzna życia płciowego na tle całości życia ludzkiego, pomimo generalnego poświęcenia poradnika przede wszystkim życiu seksualnemu.

Wydaje się, że w teologiczno-moralnej prezentacji problemów szczegółowych w zakresie życia seksualnego autor nie uniknął metody kazuistycznej, choć może ma ona i swoje plusy dydaktyczne oraz ułatwia zachowanie przejrzystości wyводу. Potrzeba jednak położenia większego nacisku na odpowiedzialność człowieka w sumieniu za całość swojego życia.

Nie pomniejsza to jednak wartości całego opracowania, które zasługuje, jako niemalże podręcznik praktyczny, na rozpropagowanie. Należy je także zaliczyć do wartościowych prób popularyzacji katolickiej teologii moralnej, za co autorowi należy się wdzięczność i szacunek.

Ks. Stanisław Skobel